

ACADEMIA ROMÂNĂ

FILIALA TIMIȘOARA

Institutul de Cercetări Socio-Umane „Titu Maiorescu”

STUDIA BANATICA

SERIES HISTORIA

Anul II

2025

**ACADEMIA ROMÂNĂ-FILIALA TIMIȘOARA
INSTITUTUL DE CERCETĂRI SOCIO-UMANE
„TITU MAIORESCU”**

STUDIA BANATICA

SERIES HISTORIA

Anul II

**EDITURA MEGA
Cluj-Napoca
2025**

***Studia Banatica. Series Historia* este revista Institutului de Cercetări Socio-Umane „Titu Maiorescu”, publicată sub egida Academiei Române, filiala Timișoara.**

Comitetul științific

Prof. univ. dr. Sorin-Cristian AILINCĂI

Universitatea din București

CS I dr. Dan APARASCHIVEI

Academia Română, Institutul de Arheologie Iași

Dr. Ligia BOLDEA

Cercetător independent, Reșița

CS I dr. Vitalie BÂRCĂ

Academia Română, Institutul de Arheologie și Istoria Artei, Cluj-Napoca

Dr. Costin FENEȘAN

Cercetător independent, București

Prof. univ. dr. Mihai GLIGOR

Universitatea „1 Decembrie 1918”, Alba Iulia

CS I dr. habil. Florin GOGĂLTAN

Academia Română, Institutul de Arheologie și Istoria Artei, Cluj-Napoca

Prof. univ. dr. Rudolf GRÄF

Universitatea Babeș-Bolyai Cluj-Napoca/

Academia Română, Institutul de Cercetări Socio-Umane, Sibiu

Conf. univ. dr. Vasile RĂMNEANȚU

Universitatea de Vest din Timișoara

Prof. univ. dr. Wolfram SCHIER

Freie Universität Berlin, Germania

Colegiul de redacție

Prof. univ./CS I dr. Florin DRAȘOVEAN – director

CS I dr. habil. Adrian MAGINA – redactor-șef

CS III dr. Victor BUNOIU – secretar de redacție

CS II dr. Victor Cristian SAVA – membru

CS III dr. Cristian FLOCA – membru

Materialele trimise spre publicare în *Studia Banatica. Series Historia* sunt așteptate pe adresele de email: isbtm@academiatm.ro sau adimagina@gmail.com.

Revista *Studia Banatica* continuă publicația „Revista de Studii Banatice”, publicată în perioada 2010-2013.

ISSN 3090-9643

ISSN-L 3090-9643

STUDIA BANATICA
SERIES HISTORIA

Anul II

2025

CUPRINS

ARHEOLOGIE

- Marian-Bogdan CONDURĂȚEANU, Mihai GLIGOR, *Valurile timpului probabilistic și rolul evenimentelor Miyake în degradarea preciziei calibrărilor C¹⁴. Cu referire la platoul Hallstatt și datele din spațiul intracarpatic* 7
- Silviu ENE, Dorel MICLE, Silviu ILIUȚĂ, Alin DIACONU, *O posibilă așezare Vinča necunoscută în sudul orașului Ciacova* 41
- Victor Cristian SAVA, Adrian Cristian ARDELEAN, Daniela SAVA, Adriana SĂRĂȘAN, *Așezări fortificate și dinamici culturale în eneoliticul timpuriu din regiunea Mureșului de Jos* 57
- Victor BUNOIU, Sorin FORȚIU, Bogdan CRAIOVAN, Yobbágy – *redescoperirea unui castellum din Banatul medieval* 77
- Cristian FLOCA, *Arheologia bisericilor de lemn. Studiu de caz: biserica de lemn „Pogorârea Duhului Sfânt” din Sartăș, jud. Alba* 125

ISTORIE

- Adrian MAGINA, *Toponimie și limbaj vernacular în documentele latine privind Banatul medieval: identitatea etnică a celui care scrie sau identitatea etnică a teritoriului?* 149
- Alexandru FODOR, *Aspecte ale vieții culturale și artistice în banatul de Caransebeș-Lugoj* 159
- Sandra HIRSCH, *Sectoarele economiei urbane reflectate prin ocupațiile locuitorilor evrei din Timișoara (prima jumătate a secolului XVIII)* 167

Florin BOGDAN, <i>Cărți românești vechi din colecțiile bibliotecii metropolitane București. Tipăriturile de la Buda</i>	175
Constantin-Tufan STAN, <i>Dascăli români din Banat în perioada dualismului. Studiu de caz: învățătorul Ioan Marcu</i>	183
Vasile CRISTEA, <i>Alexandru Borza - cercetător și protecționist al naturii din Banat</i>	201
Mihăiță-Silviu BALUȚĂ, <i>Vizita studenților cehoslovaci în România (1927): un episod al cooperării academice interbelice</i>	215
Eusebiu NARAI, <i>Activitatea Micii Înțelegeri în primul trimestru al anului 1933, reflectată în paginile cotidianului „Vestul” din Timișoara</i>	223
Dumitru TOMONI, <i>Mărturii din arhiva C.N.S.A.S. privind rezistența anticomunistă din Banatul de nord-est. Cum a fost capturat maiorul Vasile Duma?</i>	245
Vasile RĂMNEANȚU, <i>Aspecte referitoare la exportul din întreprinderile județului Timiș din anul 1983 consemnate în rapoartele Securității și ale organelor județene și centrale</i> ..	257
Norme de redactare	267

SUMMARY

ARCHAEOLOGY

- Marian-Bogdan CONDURĂȚEANU, Mihai GLIGOR, *Probabilistic Time Waves and the role of Miyake events in the degradation of the precision of ¹⁴C calibrations. With reference to the Hallstatt Plateau and the data from the intracarpatic region* 7
- Silviu ENE, Dorel MICLE, Silviu ILIUȚĂ, Alin DIACONU, *A Possible Unknown Vinča Site South of Ciacova City* 41
- Victor Cristian SAVA, Adrian Cristian ARDELEAN, Daniela SAVA, Adriana SĂRĂȘAN, *Enclosed settlements and cultural dynamics in the Early Eneolithic of the Lower Mureș Region* 57
- Victor BUNOIU, Sorin FORȚIU, Bogdan CRAIOVAN, Yobbágy – *Rediscovery of a castellum from the Medieval Banat* 77
- Cristian FLOCA, *The Archaeology of wooden churches. Study case: Wooden church „Descent of the Holy Spirit” from Sartăș, Alba county* 125

HISTORY

- Adrian MAGINA, *Toponymy and vernacular language in Latin documents regarding medieval Banat: the ethnic identity of the scribe or the ethnic background of the territory?* 149
- Alexandru FODOR, *Aspects of cultural and artistic life in the banat of Caransebeș and Lugoj* 159
- Sandra HIRSCH, *Urban economy reflected by the occupations of Jewish residents of Timișoara (first half of the 18th century)* 167
- Florin BOGDAN, *Old Romanian books from the collections of Bucharest metropolitan library. Buda prints* 175
- Constantin-Tufan STAN, *Romanian teachers from Banat during the period of dualism. Case study: teacher Ion Marcu* 183

Vasile CRISTEA, <i>Alexandru Borza - researcher and nature conservationist in the Banat region</i>	201
Mihăiță-Silviu BALUȚĂ, <i>The visit of Czechoslovak students to Romania (1927): an episode of interwar academic cooperation</i>	215
Eusebiu NARAI, <i>The activity of the Little Antante in the first quarter of 1933, reflected in the pages of the daily <the West> from Timișoara</i>	223
Dumitru TOMONI, <i>Testimonies from the C.N.S.A.S. archive on the anti-communist resistance in northeast Banat. How was major Vasile Duma captured?</i>	245
Vasile RĂMNEANȚU, <i>Aspects related to exports from companies in Timiș County in 1983, as recorded in reports by the Securitate and county and central party authorities</i>	257
Editorial style	267

VIZITA STUDENȚILOR CEHOSLOVACI ÎN ROMÂNIA (1927): UN EPISOD AL COOPERĂRII ACADEMICE INTERBELICE

Mihăiță-Silviu Baluță*

Cuvinte cheie: Institutul Geologic al României, geologie, exploatare miniere, excursie de studiu, Cehoslovacia

Keywords: Geological Institute of Romania, geology, mining, study trip, Czechoslovakia

The visit of Czechoslovak students to Romania (1927): an episode of interwar academic cooperation

Abstract: Through this article, we aim to present a significant episode of the Romanian-Czechoslovak academic cooperation from the interwar period, illustrated by the study trip undertaken in Romania in 1927 by a group of Czechoslovak students. The analysis follows the structure of the program, the institutions involved, and the concrete ways in which the Romanian authorities, represented by the Geological Institute of Romania, facilitated the visits, placing the event in the broader context of cultural and academic relations between the two states. The investigation is based on primary documents from the collection of the Geological Institute of Romania, within the Central National Historical Archives, supplemented by the press of the time and specialized literature, all of which allow for the coherent reconstruction of the dynamics and significance of this academic initiative. The conclusions highlight the fact that the trip had, in its scientific and educational dimension, a pronounced cultural characteristic and represented a relevant example of the consolidation of academic relations between the two states.

Introducere: Relațiile culturale și academice româno-cehoslovace (a doua jumătate a secolului XIX - prima jumătate a secolului XX)

Primul Război Mondial a influențat decisiv evoluția relațiilor româno-cehoslovace, deschizând o nouă etapă, modelată de profunde transformări politice și teritoriale care au marcat Europa Centrală și de Est. Prăbușirea Imperiului Austro-Ungar, a Imperiului Otoman și a Rusiei Țariste a favorizat formarea unor noi state, precum Cehoslovacia, și reconfigurarea teritorială a altora, între care și România. În acest context, consolidarea statutului internațional a reprezentat o necesitate pentru noile state, fapt care a impulsionat stabilirea unor relații bilaterale solide între acestea.

Evoluția raporturilor dintre România și Cehoslovacia în perioada interbelică reflectă această dinamică, culminând cu formarea, alături de Iugoslavia, a Micii Înțelegeri.¹ Cooperarea dintre cele două state a depășit sfera strict politică, un loc aparte fiind ocupat de colaborarea în domeniile științifice, economice și culturale, acestea reprezentând componente esențiale ale dialogului bilateral. Relațiile culturale româno-cehoslovace au o tradiție îndelungată, conturată în mod deosebit prin colaborarea intelectualilor cehi, slovaci și români, în special a românilor transilvăneni, încă din secolul al XIX-lea. În această perioadă, relațiile româno-cehoslovace s-

---

*Academia Română-Filiala Timișoara, Institutul de Cercetări Socio-Umane „Titu Maiorescu”, Timișoara/SCOSAAR- Școala Doctorală de Istorie și Arheologie- Institutul de Istorie „George Barițiu”, Cluj-Napoca, e-mail: mihaitasilviubaluta@gmail.com

¹ Referitor la Mica Înțelegeră, a se consulta: Eliza Campus, *Mica Înțelegeră*, ediția a II-a (București: Editura Academiei Române, 1997); Zdeněk Sládek, *Malá dohoda 1919-1938. Její hospodářské, politické a vojenské komponenty* (Praha: Karolinum, 2000).

au intensificat mai ales pe plan academic și științific, evoluție favorizată de afirmarea lingvisticii comparate și a studiilor slave. Astfel, numeroși savanți cehi și-au manifestat interesul pentru istoria și particularitățile limbii române, percepută în acea perioadă, în numeroase cercuri culturale și filologice europene, ca având o origine slavă. Spațiul românesc a intrat în atenția istoricilor cehi, precum balcanistul și bizantinologul Konstantin Jireček, care a avut o strânsă colaborare cu numeroși studenți români, printre care se numără Ioan Bogdan, Ioan Nistor și Grigore Tocilescu. Această deschidere față de spațiul românesc se regăsește și în activitatea lui Jan Urban Jarník, unul dintre cei mai importanți intelectuali cehi, care a întreținut o colaborare constantă cu intelectualitatea română din Transilvania.²

La finele secolului al XIX-lea, chiar dacă Cehoslovacia nu exista ca stat național, au existat totuși și relații la nivel academic între spațiul ceh și România, la Universitatea Carolină din Praga studiind specialiști români precum epigrafistul Grigore Tocilescu, slavistul Ilie Bărbulescu și Alexandru Ștefulescu.³

Relațiile între români, cehi și slovaci se vor intensifica începând cu Primul Război Mondial, când românii din Transilvania, împreună cu cehii și slovaci, au fost încadrați în armata austro-ungară, fapt ce a favorizat contactele directe între aceștia. În acest context zbuciumat își făcea apariția o personalitate care va marca evoluția relațiilor româno-cehoslovace în perioada interbelică, aceasta fiind abatele mănăstirii Strahov din Praga, Metod Zavoral. Interacțiunea sa cu soldații români din Ardeal îngrijiiți în cadrul mănăstirii pragheze, de la care a reușit să-și însușească cunoștințele de limba română, l-a determinat să militeze activ pentru consolidarea relațiilor româno-cehoslovace, mai ales în domeniul cultural și științific.⁴

Finalul Primului Război Mondial a dus la o colaborare mai solidă între România și Cehoslovacia, astfel că de acum se poate vorbi despre instituirea unor relații întemeiate pe baze diplomatice. Perioada interbelică a favorizat o și mai strânsă colaborare academică și culturală, susținută atât de legăturile personale și intelectuale dintre specialiști, cât și de consolidarea unui cadru instituțional. În acest context, în România, vor conferenția mai mulți intelectuali cehoslovaci, precum Metod Zavoral și Hertvík Jarník, cel din urmă fondând la Brno, în anul 1929, o asociație ceho-română sub denumirea „Česko-rumunský spolek”. Și la Praga a fost înființat, în anul 1927, Institutul Cehoslovaco-Român, al cărui președinte era Metod Zavoral. Din partea românească, o atenție deosebită pentru spațiul cehoslovac a fost acordată de Nicolae Iorga, care, la începutul anilor 1920, a susținut câteva conferințe la universitățile din Praga și Brno, iar în 1924 a fost ales membru al Societății Regale de Litere și Științe a Boemiei. În anul 1931, Iorga a fost numit membru al Academiei Cehe de Științe și Arte, iar în anul următor, Universitatea din Bratislava i-a acordat titlul de *doctor honoris causa*.⁵

Relațiile din mediul academic s-au consolidat treptat, extinzându-se și asupra contactelor dintre studenții celor două state, proces care a condus la constituirea Asociației Universitare Româno-Cehoslovace „Abatele Zavoral”.⁶ Tot în contextul relațiilor studentești, între cele două state a fost fondată și Mica Înțelegere a Studenților, aceasta reunind studenții din România, Cehoslovacia și Iugoslavia.⁷ În cadrul colaborării universitare au fost organizate

² Radu Mârza, „Legături istorice, culturale și diplomatice româno-cehoslovace,” *Romano-Bohemica. Journal for Central European Studies* I (2012): 25; Maura Geraldina Giura și Lucian Giura, „Asociațiunea „ASTRA” și cehoslovacii în context documentar,” *Transilvania* 2 (2015): 48-53.

³ Radu Mârza, „Legături istorice”, 26.

⁴ Ibid, 26; Traian Ionescu-Nișcov, *Relații social-culturale ceho-române (Epoca modernă)* (Cluj-Napoca: Editura Dacia, 1981), 115-161.

⁵ Libuše Valentová, „Relațiile ceho-române - un exemplu de apropiere prin cultură,” *Quaestiones Romanicae*, VI (2017): 33.

⁶ Prof. G. Alesseanu, „Cum s-a născut <<Asociația Abatele Zavoral>>”, în *Omagiu lui T.G. Masaryk la a 84-a aniversare* (Tip „România Nouă”, 1934), 12-14.

⁷ Arhivele Ministerului Afacerilor Externe, Fond. 71/1920-1944. Mica Înțelegere, vol. 20, f. 300-304.

numeroase excursii, cu caracter științific⁸ sau recreativ⁹, la care au participat un număr semnificativ de studenți din România și Cehoslovacia. Relevantă în acest sens este excursia din anul 1929, organizată pe teritoriul Cehoslovaciei pentru studenții de la politehnică și silvicultură din București. Excursia a avut un vădit caracter formativ, întrucât programul includea vizitarea unor obiective esențiale pentru domeniul silvic din Cehoslovacia, contribuind astfel la consolidarea cunoștințelor de specialitate ale studenților români. În același timp, deplasarea a stimulat și cooperarea interacademică dintre unitățile de învățământ din București și instituțiile similare din Praga și Brno, cele din urmă facilitând primirea, găzduirea și îndrumarea studenților români în timpul excursiei din 1929.¹⁰

Astfel de vizite au constituit, după cum am arătat anterior, premise pentru stabilirea unor relații personale între studenți și specialiști, dar și pentru aprofundarea colaborării interacademice dintre instituțiile celor două state. Un exemplu relevant îl reprezintă apariția Asociației Universitare Româno-Cehoslovace „Abatele Zavoral”, care și-a pus bazele în timpul vizitei studenților Școlii Superioare Comerciale din București în Cehoslovacia, în 1925, și în vizita reciprocă, din 1926, a studenților Școlilor Comerciale din Praga și Brno în România.¹¹

Dintre vizitele realizate în România de studenții cehoslovaci, în cele ce urmează ne vom opri asupra călătoriei întreprinse în 1927 de un grup de studenți și specialiști din Cehoslovacia. Articolul de față își propune să reconstituie itinerarul vizitei, să evidențieze instituțiile românești care au sprijinit organizarea acesteia și să clarifice semnificația ei în contextul relațiilor româno-cehoslovace din perioada interbelică.

În ceea ce privește sursele de informare, în articolul de față un loc fundamental îl ocupă sursele primare, atât inedite, provenite din fondul *Institutul Geologic al României*, arhivat la București în cadrul Arhivelor Naționale Istorice Centrale, cât și editate, provenite din presa vremii, precum publicațiile *Națiunea*, *Glasul Bucovinei*, *Neamul Românesc* etc. Prin coroborarea informațiilor oferite de cele două tipologii de surse primare, la care se adaugă bibliografia de specialitate, am urmărit să conturăm un tablou cât mai complet al vizitei efectuate în 1927 de excursioniștii cehoslovaci în România.

Vizita studenților cehoslovaci în România în anul 1927

În cursul anului 1927, un grup de studenți ai Universității Caroline din Praga, coordonați de F. Slavík, și-au manifestat intenția de a întreprinde o călătorie de studiu în România. Aceasta urma să se desfășoare în lunile iunie și iulie ale anului 1927 și viza vizitarea principalelor exploatare miniere și petrolifere ale țării, precum și a universităților din Cluj, Iași, București și Cernăuți. Coordonatorii excursiei erau reputați specialiști în diverse domenii ale geologiei, recunoscuți atât în Cehoslovacia, cât și la nivel european. Dintre aceștia se remarcă F. Slavík, directorul Institutului Mineralogic și Petrografic al Universității Caroline din Praga. Acestuia i se alăturau F. Ulrich, asistent de cercetare al aceluiași institut, și Josef Kratochvil,¹² cel din urmă fiind nevoit să renunțe la participare din motive medicale.¹³ Obiectivul excursiei

---

⁸ Asociația Universitară Româno-Cehoslovacă „Abatele Zavoral” organiza periodic excursii destinate studenților din ambele state. Un exemplu relevant este reprezentat de călătoria întreprinsă în primăvara anului 1929, când un grup de studenți români a vizitat Cehoslovacia. A se vedea: „O excursie studentescă în Ceho-slovacia,” *Neamul Românesc*, 19 aprilie 1929, 1.

⁹ Privind vacanța studenților cehoslovaci pe malul românesc al Mării Negre, a se vedea: N. Massulis, „Cu studenții cehoslovaci prin România,” în *Omagiu lui T.G. Nasaryk la a 84-a aniversare* (Tip „România Nouă”, 1934), 80-84.

¹⁰ „Excursia studenților români în Cehoslovacia,” *Curentul*, 7 august 1929, 7; „Excursia studenților români în Cehoslovacia,” *Dreptatea*, 7 august 1929, 3.

¹¹ Prof. G. Alesseanu, „Cum s-a născut”, 12-14.

¹² Arhivele Naționale Istorice Centrale (ANIC), Fond. Institutul Geologic al României, dos. 71/1927, f. 2, 26.

¹³ *Ibid.*, f. 6v.

era vizitarea universităților din Cluj, București, Iași și Cernăuți, a minelor statului din Baia Mare, Baia Sprie, Ocna Dejului, Hunedoara și Ghelari, precum și întreprinderile miniere din Zlatna, Abrud, Valea Roșie și a minelor de aur din Brad, alături de exploatarea din Banat, aflate în proprietatea Societății Reșița. În program mai erau incluse Timișoara, Ocna de Fier, Dognecea, Anina, Oravița, Sasca Montană, Porțile de Fier, București, Ploiești, Slănic, Constanța, Galați, Iași, Cernăuți, iar plecarea urma să se facă prin Polonia.¹⁴ Itinerarul era strâns legat de domeniile de specializare ale studenților, care urmau cursurile Facultății de Științe Naturale, precum și de expertiza specialiștilor care îi însoțeau. Trebuie menționat faptul că geologia s-a afirmat treptat drept o știință de importanță strategică, atât pe plan național, cât și internațional. Acest statut se datora contribuției sale la dezvoltarea economică, întrucât studiile geologice au facilitat exploatarea și identificarea resurselor subsolului. Creșterea relevanței acesteia era vizibilă mai ales în prima jumătate a secolului al XX-lea,¹⁵ perioadă în care au fost înființate numeroase institute de cercetări geologice, între care se numără și Institutul Geologic al României, fondat în 1906.¹⁶ În același timp, au fost organizate numeroase conferințe internaționale de geologie, menite să stimuleze cooperarea între specialiștii din diferite state.¹⁷

Pentru ca vizita studenților cehoslovaci să decurgă în condiții optime, a fost necesară implicarea autorităților române și a instituțiilor pe care studenții cehoslovaci intenționau să le viziteze. În acest sens, coordonatorii excursiei au solicitat sprijin pe două direcții. Prima direcție a fost cea instituțională, prin intermediul Ministerului Afacerilor Externe din Cehoslovacia, Legația Română din Praga a fost rugată să intervină pe lângă autoritățile române pentru a asigura sprijinul acestora față de excursioniști.¹⁸ La rândul lor, autoritățile române au desemnat Institutul Geologic al României să se asigure de buna desfășurare a vizitei studenților cehoslovaci.¹⁹ A doua direcție a vizat contactele interpersonale, în sensul relațiilor personale și intelectuale dintre specialiști. În acest sens, profesorul Slavík, a cărui bună reputație era evidențiată în majoritatea documentelor de arhivă, a luat legătura în mod direct cu Ludovic Mrazec, directorul Institutului Geologic al României. În scrisoarea adresată acestuia, Slavík își anunța intenția de a vizita laboratoarele institutului și precizează că grupul avea să ajungă în București în data de 17-18 iulie 1927, în condițiile în care excursia avea să decurgă conform planului. În încheiere, geologul cehoslovac și-a exprimat dorința de a-l întâlni personal pe Mrazec și regretul că nu-l va mai putea vedea pe Gheorghe Munteanu-Murgoci, care decedase între timp. Totodată, a subliniat importanța consolidării relațiilor dintre geologii celor două state, această vizită reprezentând un prilej de intensificare a cooperării dintre mediile științifice din Cehoslovacia și România.²⁰

Relațiile de colaborare dintre geologii români și cehoslovaci au fost constante pe tot parcursul perioadei interbelice, fiind vizibile încă de la începutul anilor 1920. Aceste legături s-au manifestat atât prin participarea comună la conferințe de specialitate și colaborarea între specialiștii celor două state, cât și prin implicarea ambelor comunități științifice în fondarea Asociației pentru Întărirea Geologiei Carpaților, care reunea România, Cehoslovacia, Polonia și Iugoslavia. În cadrul asociației erau organizate periodic conferințe internaționale, în care activitatea academică, ilustrată prin prezentarea comunicărilor științifice, era îmbinată cu

---

¹⁴ Ibid., f. 2, 15-15v.

¹⁵ G. Macovei, „Institutul Geologic al României,” *Revista Fundației Regale*, 1 aprilie 1935, 71-86.

¹⁶ „Legea pentru înființarea Institutului Geologic al României,” *Anuarul Institutului Geologic al României* 1 (1908), I-III.

¹⁷ Privind evoluția studiilor geologice în România în perioada interbelică, a se vedea Prof. Sava Athanasu, „Privire istorică asupra dezvoltării cunoștințelor geologice relative la România,” *Analele Academiei Române. Memoriile Secțiunii Științifice*, seria III, tom. XI (1936): 343-361.

¹⁸ ANIC, Fond. Institutul Geologic al României, dos. 71/1927, f.13.

¹⁹ Ibid., f. 7.

²⁰ Ibid., f. 26-26v.

excursii de documentare efectuate în statul gazdă.²¹ În acest cadru, considerăm că vizita organizată de directorul Slavík se înscria în contextul mai larg al consolidării relațiilor academice între România și Cehoslovacia în domeniul geologic. Deplasările de acest tip ofereau prilejul aprofundării cooperării instituționale între centrele de cercetare din cele două state și, în același timp, facilitau crearea unor legături profesionale directe între specialiști.

Nu doar Slavík a apelat la legăturile profesionale menționate anterior, relevanța contactelor personale fiind ilustrată și de implicarea lui Ulrich, care, în urma vizitelor sale anterioare în România și a relațiilor deja stabilite, a luat legătura cu Societatea româno-cehoslovacă din Cluj, cu un inginer din Baia Mare, cu agenția consulară a Cehoslovaciei din Timișoara și cu direcțiunea Uzinelor din Reșița. Ulrich vizitase anterior atât Munții Metaliferi, cât și Banatul.²²

După cum am amintit anterior, instituția desemnată să asigure buna desfășurare a excursiei a fost Institutul Geologic al României. În consecință, acesta avea responsabilitatea de a facilita accesul studenților la instituțiile universitare și la exploatările miniere din România, incluse în programul vizitei, precum și de a obține o reducere la transportul pe cale ferată pentru întregul grup de cehoslovaci.

Pentru a putea interveni pe lângă universități și exploatările miniere, precum și pentru a obține reducerea la transportul feroviar, era necesară cunoașterea exactă a componenței grupului de participanți și a itinerarului exact al excursiei. Din acest motiv, L. Mrazec i-a solicitat lui Slavík, în două rânduri, aceste informații. În același timp, directorul Institutului Geologic al României i-a sugerat că parcurgerea traseului Alba Iulia-Zlatna-Abrud și Roșia Montană-Brad-Deva-Hunedoara-Ghelari ar fi mai confortabilă cu autocarele. Totodată, L. Mrazec a răspuns favorabil cererii lui Slavík privind trimiterea unor lucrări de specialitate referitoare la obiectivele pe care grupul intenționa să le viziteze. Cunoscând în linii generale programul, Mrazec îi recomanda lui Slavík să renunțe la vizitarea regiunilor din Banat, din cauza lipsei unor comunicații adecvate.²³ Pentru a asigura desfășurarea optimă a excursiei și a oferi sprijinul necesar, Institutul Geologic al României a desemnat doi reprezentanți care să-i însoțească pe toată durata vizitei, în acest sens fiind numiți Nicolae Metta și Alexandru Codarcea.²⁴

Drept răspuns la solicitarea profesorului Mrazec, Slavík a trimis o nouă scrisoare în care a precizat că grupul urma să fie compus din 14 persoane, dintre care zece bărbați și patru femei. Profesorul cehoslovac a solicitat, în mod expres, sprijinul Institutului Geologic al României pentru a le facilita vizita pe care doreau să o organizeze la Ploiești. Slavík își anunță, totodată, dorința de a vizita Constanța și o porțiune a Dunării aflată în proximitatea Galațiului.²⁵ În același timp, a fost trimis, prin atașatul de presă cehoslovac, programul excursiei.²⁶

Pe baza informațiilor primite, Institutul Geologic al României a inițiat demersurile necesare obținerii reducerii de 50% la transportul feroviar și, simultan, a transmis numeroase adrese la instituțiile și întreprinderile din țară, solicitând permisiunea de acces în obiectivele aflate în program, precum și sprijin pentru organizarea deplasării și cazării vizitatorilor cehoslovaci. Pentru acordarea reducerii la CFR, a fost înaintată o cerere către subsecretarul de stat al Ministerului de Comunicații, în care se preciza că această înlesnire era necesară pentru

---

²¹ „Congresul geologilor din statele carpatice,” *Neamul Românesc*, 5 septembrie 1931, 2; G. Macovei, „Institutul Geologic”, 83.

²² ANIC, Fond. Institutul Geologic al României, dos. 71/1927, f. 6-6v.

²³ *Ibid.*, f. 23-23v, 24-24v, 25.

²⁴ *Ibid.*, f. 8.

²⁵ *Ibid.*, f. 6-6v.

²⁶ *Ibid.*, f. 15-16.

19 participanți la excursie.²⁷ În continuare, au fost trimise înștiințări către universitățile din Cluj, Iași și Cernăuți.

La Cluj a fost solicitat sprijinul profesorului Popescu-Voitești, acestuia fiindu-i comunicat faptul că, în data de 23-24 iunie 1927, urma să sosească în oraș un grup de studenți cehoslovaci care îl aveau drept coordonator pe F. Slavík. În cadrul aceleiași înștiințări, i s-a solicitat să desemneze un reprezentant care să le prezinte cehoslovacilor Universitatea și principalele obiective culturale ale orașului.²⁸

La Iași s-a apelat la ajutorul profesorului V. Buțureanu din cadrul Laboratorului de Mineralogie al Universității, căruia i s-a cerut să le înlesnească studenților cehoslovaci accesul în instituția din care făcea parte. În același timp, i s-a cerut să le ofere cazarea pentru una sau două nopți și să-i însoțească în vizitarea obiectivelor culturale din oraș. Conform documentului, urmau să fie prezenți în Iași, în data de 26 iulie 1927, șapte studenți și patru studente, la care se adăugau profesorul Slavík și Ulrich.²⁹

Aceleași solicitări privind acordarea sprijinului și cazarea vizitatorilor cehoslovaci au fost înaintate și profesorului Ionescu-Bujor de la Laboratorul de Mineralogie din Cernăuți.³⁰

În paralel, Institutul Geologic al României a trimis înștiințări și către exploatările prevăzute în programul transmis de Slavík. Pentru înlesnirea accesului în minele statului din Baia Mare, Zlatna, Abrud, Hunedoara și Ghelari au fost trimise adrese către Ministerul Industriei și Comerțului. Pe lângă permisiunea de vizitare, se solicita să li se pună la dispoziție excursioniștilor cehoslovaci mijloace de transport.³¹ Pentru acoperirea cheltuielilor generate de primirea studenților cehoslovaci s-a solicitat suma de 10.000 lei pentru Uzinele din Hunedoara, 5.000 lei pentru Uzinele Zlatna, 5.000 lei pentru Minele din Abrud, aceste sume fiind cerute din *fondul de ajutor și gratificații*. În ceea ce privește primăria din Baia Mare, acesteia îi fusese aprobată suma de 10.000 lei.³² În același scop, de a acorda sprijinul necesar excursioniștilor cehoslovaci, a fost transmisă o înștiințare și către Salina Ocna-Dej, aceasta fiind informată că grupul de studenți urma să viziteze salina în data de 22 iunie 1927.³³

Pentru vizitarea exploatărilor miniere din Brad, Institutul Geologic s-a adresat direcțiunii Societății „Mica” din București,³⁴ iar pentru exploatările de gaz metan din Sărmășel a fost trimisă o înștiințare directorului general al Societății de Gaz Metan.³⁵

În continuarea acestor demersuri, pentru vizitarea exploatărilor miniere din Banat, Institutul Geologic a adresat o comunicare directorului general al Uzinelor și Domeniilor Reșița. În cadrul documentului se preciza faptul că, în intervalul 11-13 iulie 1927, urma să sosească în regiune un grup de studenți cehoslovaci, pentru care se solicita permisiunea de a vizita exploatările aflate sub jurisdicția întreprinderii, precum și asigurarea transportului și cazarea în Reșița.³⁶

Din păcate, documentele de arhivă, identificate până în prezent, nu furnizează detalii suplimentare privind desfășurarea efectivă a vizitei. Rapoartele redactate de Alexandru Codarcea, delegatul Institutului Geologic care a însoțit vizitatorii cehoslovaci în excursia prin Transilvania și Banat, oferă o simplă enumerare a locurilor parcurse.³⁷

---

²⁷ Ibid., f. 17.

²⁸ Ibid., f. 19.

²⁹ Ibid., f. 4.

³⁰ Ibid., f. 5.

³¹ Ibid., f. 18.

³² Din nefericire, documentele consultate nu indică în mod clar instituția de la care au fost cerute sumele de bani. Ibid., f. 11.

³³ Ibid., f. 10, 22.

³⁴ Ibid., f. 21.

³⁵ Ibid., f. 1.

³⁶ Ibid., f. 3.

³⁷ Ibid., dos. 94/1927, f. 1-5.

Nici presa vremii nu oferă informații prea ample, fiind identificate doar relatări referitoare la activitățile desfășurate la Cluj și Cernăuți. Deși succinte, acestea se dovedesc valoroase mai ales pentru surprinderea dimensiunii culturale a excursiei. Potrivit articolelor consultate, autoritățile locale au urmărit să lase o impresie favorabilă oaspeților cehoslovaci, asigurându-le o experiență cât mai plăcută. În acest sens, la Cluj grupul a fost însoțit, în vizitarea obiectivelor culturale și de interes, de un reprezentant al primăriei și de profesorul Popescu-Voitești. Excursionistii au vizitat Universitatea, Biblioteca Universitară, clinicile, Muzeul „Matia”, băile publice etc. Sâmbătă, la ora 13:00, profesorul Popescu-Voitești le-a oferit un prânz la locuința sa, la care a participat și soția consulului cehoslovac din Cluj, consulul fiind plecat din localitate în acea perioadă. De asemenea, în cursul zilei de vineri, primăria a oferit un prânz grupului de studenți și profesori din Cehoslovacia.³⁸

Referitor la etapa bucovineană a excursiei, presa oferă un tablou ceva mai detaliat. În acest sens, se consemnează că, în data de 24 iulie 1927, a sosit la Cernăuți un grup de mineralogi și studenți cehoslovaci, conduși de profesorul Slavík de la Universitatea din Praga. În zilele de 25-26 iulie profesorul Bujor i-a însoțit într-o excursie amplă prin Bucovina, itinerarul cuprinzând localitățile Hlința, Storojineț, Ciudiu, Vicov, Putna, Marginea, Gura Humorului, Câmpulung, Iacobeni și Vatra Dornei. La Putna au vizitat mănăstirea, mormântul lui Ștefan cel Mare și muzeul aferent. La mormântul voievodului, explicațiile le-au fost oferite de arhimandritul Volcinschi. În ziua de 27 iulie, grupul a vizitat Palatul Mitropolitan și muzeul din Cernăuți. Autoritățile orașului, împreună cu prefectul Flondor, au depus eforturi pentru ca această vizită să se desfășoare în condiții cât mai bune.³⁹

Vizitarea obiectivelor turistice din Cluj, Iași și Cernăuți a conferit excursiei o dimensiune culturală semnificativă, chiar dacă scopul acestei deplasări era unul științific. Dimensiunea culturală, deși mai puțin vizibilă în documentele de arhivă, a însoțit excursia pe toată durata acesteia. Interacțiunea cu peisajele pe care le-au admirat în timpul călătoriilor cu trenul, cu instituțiile vizitate, cu cadrele universitare și diversele obiective culturale întâlnite pe parcurs au influențat inevitabil experiența participanților și percepția lor asupra României.

Deși nu cunoaștem în detaliu modul în care au evoluat ulterior interacțiunile dintre specialiștii care s-au aflat în contact direct cu prilejul acestei vizite și nici relația pe care studenții cehoslovaci au menținut-o ulterior cu spațiul românesc, știm cu certitudine că F. Slavík a rămas în continuare legat de mediul științific din România, devenind membru al Academiei Române în anul 1937.⁴⁰ La rândul său, Popescu-Voitești, profesorul de la Cluj cu care grupul cehoslovac avusese un contact direct, a conferențiat în anul 1931, la Praga, în cadrul congresului organizat de Asociația pentru Înaintarea Geologiei Carpaților.⁴¹ Tot în contextul activităților asociației amintite anterior, conferința periodică a fost organizată, în septembrie 1927, la București, aceasta bucurându-se de participarea specialiștilor din România, Cehoslovacia, Polonia, Iugoslavia etc. În cadrul conferinței, pe lângă prezentarea lucrărilor științifice, au fost organizate excursii de amploare pe teritoriul României.⁴² Excursiile și observațiile de teren sunt indispensabile studiului geologiei, fapt demonstrat atât prin includerea lor în cadrul conferințelor geologice, precum cea menționată de noi anterior, precum și prin vizita efectuată în 1927 de studenții din Cehoslovacia.

---

³⁸ „Vizita studenților cehi la Cluj,” *Națiunea*, 1 iulie 1927, 4; „Vizita unor studenți cehoslovaci la Cluj,” *Universul*, 3 iulie 1927, 6;

³⁹ „Oaspeți distinși au vizitat Bucovina”, *Glasul Bucovinei*, 29 iulie 1927, 3.

⁴⁰ „Membrii Academiei Române din 1866 până în prezent”

https://acad.ro/membri_ar/doc/MembriiStrainatateTotal.pdf accesat: 24.11.2025.

⁴¹ „Congresul geologilor din statele carpatice”, 2.

⁴² „Sâmbătă, se deschide congresul geologic internațional,” *Universul*, 3 septembrie 1927, 7.

Concluzii

Concluzionând, excursia studenților cehoslovaci în România, coordonată de profesorul F. Slavík, demonstrează în mod evident funcționalitatea relațiilor academice româno-cehoslovace în perioada interbelică, arătând că acestea nu erau doar declarative, ci se materializau în cooperări concrete și susținute. Implicarea instituțiilor românești, în special a Institutului Geologic al României, disponibilitatea specialiștilor, sprijinul autorităților locale și buna coordonare a traseului au demonstrat existența unor legături active și operaționale între cele două comunități științifice. Totodată, dimensiunea culturală a vizitei, reflectată prin contactul cu mediul social, instituțional și cultural românesc, a contribuit la diversificarea experienței participanților și la aprofundarea interacțiunilor bilaterale. Acest episod se înscrie, de altfel, în contextul mai larg al evoluției relațiilor culturale și academice româno-cehoslovace, inițiate în secolul al XIX-lea prin contacte individuale între personalități științifice și consolidate în perioada interbelică, când acestea au dobândit și un caracter instituțional.